

בס"ד

"והשיבך ה' מצרים באניות"
לפרשת כי תבא (ע"פ שעור של הרב מרדכי סבתו)

1. דברים י"א כ"ו

"ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה וקללה."

2. דברים כ"ח

... (טו) והיה אם לא תשמע בקול יהוה אלהיך לשמר לעשות את כל מצותיו וחקותיו אשר אנכי מצוה היום ובאו עליך כל הקללות האלה והשיגוך:

(כ) **ישלח יהוה בך את המארה את המהומה ואת המגערת בכל משלח ידך אשר תעשה עד השמדך ועד אבדך מהר מפני רע מעלליך אשר עזבתני:**

(כא) **ידבק יהוה בך את הדבר עד פלתו אתך מעל האדמה אשר אתה בא שמה לרשתה:**

(כב) **יפכה יהוה בשחפת ובדלקת ובחרחר ובחרב ובשדפון ובירקון ורדפון עד אבדך:**

(כג) **יתן יהוה את מטר ארצך אבק ועפר מן השמים ירד עליך עד השמדך:**

(כד) **יתן יהוה נגף לפני איביך בדרך אחד תצא אליו ובשבעה דרכים תנוס לפניו והיית לזענה לכל ממלכות הארץ:**

(כה) **יפכה יהוה בשחין מצרים ובעפלים ובעשוריים ובערב ובחרס אשר לא תוכל להרפא:**

(כז) **יפכה יהוה בשחין רע על הברקים ועל השקים אשר לא תוכל להרפא מפני רגלך ועד קדקדך:**

(לח) **יולך יהוה אתך ואת מלכך אשר תקים עליך אל גוי אשר לא ידעת אתה ואבותיך ועבדת שם אלהים אחרים עץ ואבן:**

(מט) **ישא יהוה עליך גוי מרחק מקצה הארץ כאשר ידעה הנשר גוי אשר לא תשמע לשנו:**

(נט) **והפלא יהוה את מפתך ואת מפות זרעך מפות גדלת ונאמנות וחלים רעים ונאמנים:**

3. דברים ל'

(א) והיה כי יבאו עליך כל הדברים האלה הברכה והקללה אשר נתתי לפניך והשבת אל לבבך בכל הגוים אשר הדיחך יהוה אלהיך שמה:

(ג) ושב יהוה אלהיך את שבותך ורחמך ושב וקבצך מקל העמים אשר הפיצך יהוה אלהיך שמה:

4. השוואת לשונם של הפסוקים שבסוף פרק כ"ח עם איום הגלות בפרק ד'

כ"ח, סג-סד	ד', כו-כח
(סג) והיה כאשר שש ה' עליכם להיטיב אתכם ולהרבות אתכם כן ישיש ה' עליכם להאביד אתכם ולהשמיד אתכם ונסחתם מעל האדמה אשר אתה בא שמה לרשתה.	(כו) העידתי בכס היום את השמים ואת הארץ כי אבד תאבדון מהר מעל הארץ אשר אתם עברים את הירדן שמה לרשתה לא תאריכון ימים עליה כי השמד תשמדון.
(סד) והפיצך ה' בכל העמים מקצה הארץ ועד קצה הארץ ועבדת שם אלהים אחרים אשר לא ידעת אתה ואבותיך עץ ואבן...	(כז) והפיץ ה' אתכם בעמים ונשאתם מתי מספר בגוים אשר ינהג ה' אתכם שמה. (כח) ועבדתם שם אלהים מעשה ידי אדם עץ ואבן אשר לא יראון ולא ישמעון ולא יאכלון ולא יריחון.

5. הבטחת התשובה והגאולה בפרקים ד' ול'

ל', א-ב	ד', כט-ל
והיה כי יבאו עליך כל הדברים האלה הברכה והקללה אשר נתתי לפניך והשבת אל לבבך בכל הגוים אשר הדיחך ה' א-להיך שמה. ושבת עד ה' א-להיך ושמעת בקלו ככל אשר אנכי מצוה היום וביניך בכל לבבך ובכל נפשך.	ובקשתם משם את ה' א-להיך ומצאת כי תדרשנו בכל לבבך ובכל נפשך. בצר לך ומצאוך כל הדברים האלה באחרית הימים ושבת עד ה' א-להיך ושמעת בקלו.

6. ויקרא כ"ה, נה

"כי לי בני ישראל עבדים, עבדי הם אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים";

(סד) **והפיצך יהוה בכל העמים מקצה הארץ ועד קצה הארץ ועבדת שם אלהים אחרים אשר לא ידעת אתה ואבותיך עץ ואבן:** (סה) ובגוים ההם לא תרגיע ולא יהיה מנוח לכף רגלך ונתן יהוה לך שם לב רגז וכליון עינים ונדאבון נפש: (סו) והיו חייך תלאים לך מנגד ופחדת לילה ויומם ולא תאמין בחייך: (סז) בבקר תאמר מי יתן ערב ובערב תאמר מי יתן בקר מפחד לבבך אשר תפחד וממראה עיניך אשר תרעה:

(סח) **והשיבך יהוה מצרים באניות בדרך אשר אמרת לך לא תסיף עוד לראתה והתמפרתם שם לאיביך לעבדים ולשפחות ואין קנה:**

(סט) אלה דברי הברית אשר צוה יהוה את משה לכתוב את בני ישראל בארץ מואב מלבד הברית אשר כרת אתם בחרב:

17. דברים כ"ו, יז-יח,

"את ה' האמרת היום להיות לך לא-להים וללכת בדרכיו ולשמר חקיו ומצותיו ומשפטיו... וה' האמירך היום להיות לו לעם סגלה... ולשמר כל מצותיו".

18. ירמיהו ב', ב-ב

"הלך וקראת באזני ירושלם לאמר: כה אמר ה' זכרתי לך חסד נעורך אהבת כלולתיך לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה... ולא אמרו איה ה' המעלה אתנו מארץ מצרים המוליך אתנו במדבר בארץ ערבה ושוחה בארץ ציפה וצלמנת בארץ לא עבר בה איש ולא ישב אדם שם".

19. בראשית י"ז, ז

"והקמתני את בריתי ביני ובינך ובין זרעך אחריך לדורתם לברית עולם".

20. יחזקאל כ', לב-לג

"וְהֶעֱלָה עַל רוּחְכֶם הָיוּ לֹא תִהְיֶה אִשׁר אֲתֶם אֹמְרִים נִהְיֶה כְּגוֹיִם כְּמִשְׁפְּחוֹת הָאָרְצוֹת לְשֶׁרֶת עֵץ וְאֶבֶן. חִי אֲנִי נָא אֶ-דָּנִי אֶ-לֵהִים אִם לֹא בִיד חִזְקָה וּבְזָרוּע נְטוּיָה וּבְחִמָּה שְׂפוּכָה אִמְלֹךְ עֲלֵיכֶם".

21. שמות ט"ו, טז

"עַד יַעֲבֹר עִמָּךְ ה' עַד יַעֲבֹר עִם זֶו קִנְיָתִי".

22. הרד"צ הופמן

"וואין קונה – מצד אחד קללה היא, כי יהיו בזויים כל כך, שאפילו בשעה שיציעו את עצמם להמכר לא ירצו לקנותם אפילו לעבדות. אבל יש בזה גם נחמא פורתא, שלא ישתעבדו בתור עבדים, כיון שלא ירצו לקנותם".

23. פרשת "בחוקותי" – ויקרא כ"ו

(לג) וְאֶתְכֶם אֶזְכֶּר בְּגוֹיִם וְהִרְיַקְתִּי אֶחְרֵיכֶם חֶרֶב וְהִיָּתָה אֶרְצְכֶם שְׂמָמָה וְעֵרִיכֶם יִהְיוּ חֲרָבָה: (לד) אִז תִּרְצֶה הָאָרֶץ אֶת שְׁבִתֶיהָ כֹּל יְמֵי הַשָּׁמָה וְאֶתֶם בְּאָרֶץ אֲיִבִיכֶם אִז תִּשְׁבֹּת הָאָרֶץ וְהִרְצֶת אֶת שְׁבִתֶיהָ: (לה) כָּל יְמֵי הַשָּׁמָה תִּשְׁבֹּת אֶת אֲשֶׁר לֹא שְׁבִתָּה בְּשִׁבְתֵיכֶם בְּשִׁבְתְּכֶם עָלֶיהָ... (מ) וְהִתְנַדְּוּ אֶת עֹנֵם וְאֶת עֹן אֲבֹתָם בְּמַעַלְם אֲשֶׁר מַעַלּוּ בִי וְאֶף אֲשֶׁר הִלְכוּ עִמִּי בְּקָרִי: (מא) אֶף אֲנִי אֶלֶךְ עִמָּם בְּקָרִי וְהִבֵּאתִי אֶתֶם בְּאָרֶץ אֲיִבִיכֶם אוֹ אִז יִכְנַע לְבָבְכֶם הָעָרֶל וְאִז יִרְצוּ אֶת עֹנֵם:

(מב) וְזָכַרְתִּי אֶת בְּרִיתִי יַעֲקֹב וְאֶף אֶת בְּרִיתִי יִצְחָק וְאֶף אֶת בְּרִיתִי אַבְרָהָם אֶזְכֹּר וְהָאָרֶץ אֶזְכֹּר:

(מג) וְהָאָרֶץ תַּעֲזֹב מִהֶם וְתִרְצֶה אֶת שְׁבִתֶיהָ בְּהַשְׁמָה מִהֶם וְהֶם יִרְצוּ אֶת עֹנֵם יַעַן וּבְיַעַן בְּמִשְׁפָּטִי מֵאִסּוּ וְאֶת חֲקֵי גְעֻלָּה נִפְשָׁם:

24. רמב"ן על ויקרא פרק כו פסוק טז

ודע והבן כי האלות האלה ירמזו לגלות ראשון, כי בבית הראשון היו כל דברי הברית הזאת הגלות והגאולה ממנו... אבל הברית שבמשנה תורה ירמז לגלותנו זה ולגאולה שנגאל ממנו - כי הסתכלנו תחילה שלא נרמז שם קץ וקצב ולא הבטיח בגאולה, רק תלה אותה בתשובה...

7. מכילתא דרבי ישמעאל מסכתא דויהי בשלח פרשה ב

כי אשר ראיתם את מצרים - בשלשה מקומות הזהיר המקום לישראל (אסר!) שלא לחזור למצרים:

שנא' (שמות י"ד, יג) 'כי אשר ראיתם את מצרים היום לא תוסיפו לראותם עד עולם' - (לפני קריעת ים סוף), ואומר (דברים י"ז, טז) 'וה' אמר לכם לא תוסיפון לשוב בדרך הזה עוד' - (מצוות המלך), ואומר (שם כ"ח, סח) 'והשיבך ה' מצרים באניות בדרך אשר אמרתי לך לא תוסיף עוד לראותה'.

8. שמות י"ד, יג

ויאמר משה אל העם אל תיראו הַתִּיַצְבוּ וּרְאוּ אֶת יְשׁוּעַת ה' אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה לָכֶם הַיּוֹם כִּי אֲשֶׁר רִאִיתֶם אֶת מִצְרַיִם הַיּוֹם לֹא תִסְפוּ לְרִאֲתָם עוֹד עַד עוֹלָם.

9. הרמב"ם בספר המצוות מצוות לא-תעשה מו:

"אמרו בשלשה מקומות הזהירה תורה את ישראל שלא לשוב למצרים... והשלישי אמרו 'כי אשר ראיתם את מצרים היום לא תספו לראותם עוד עד עולם' (שמות י"ד, יג). ואף על פי שפשט הלשון שהוא הודעה בא לנו בקבלה שהוא אזהרה".

10. דברים י"ז, טז

"רק לא ירבה לו סוסים ולא ישיב את העם מצרימה למען הרבות סוס וה' אמר לכם לא תספון לשוב בדרך הזה עוד".

11. מכילתא דרבי ישמעאל מסכתא דפסחא פרשה יב

"כיוצא בדבר אתה אומר 'וה' אמר לכם לא תוסיפון' וגו' והיכן אמר? 'כי אשר ראיתם' וגו'".

12. הרמב"ם בפירושו לדברים י"ז, טז

'לא תוסיפון' - מצוה היתה ולא נכתבה. ויש אומרים מטעם 'לא תוסיפו לראותם עוד עד עולם', וזאת דרך אחרת.

13. רמב"ן בפירושו לדברים י"ז, טז

וטעם 'וה' אמר לכם' - כי השם אומר לכם (כעת) שלא תוסיפון לשוב בדרך הזה, וכן 'כאשר צוך ה' א-להיך' (ה', טז), שהוא מצוה אותך כן. או 'אמר לכם', שאמר לי כן לצוות אתכם (כעת), כדרך 'ויאמר משה כה אמר ה' כחצות הלילה' וגו' (שמות י"א, ד). ועל דרך רבותינו, 'כי כאשר ראיתם את מצרים היום לא תוסיפו לראותם עוד עד עולם' (שם י"ד, יג) - מצוה (איסור), ומשה הזכיר: 'וה' אמר לכם שלא תוסיפון לשוב בדרך הזה עוד. וכבר פירשתיו.

14. הרמב"ם בספר המצוות (לא-תעשה מו)

האזהרה שהוזהרנו מלשכון בארץ מצרים לעולם כדי שלא נלמד מכפירתם ושלא ננהג במנהגייהם הרעים.

15. הרמב"ם במשנה תורה הלכות מלכים פ"ה סוף ה"ח

"... מפני שמעשיה מקולקלין יותר מכל הארצות שנאמר 'כמעשה ארץ מצרים' (ויקרא י"ח, ג)".

16. הרמב"ן בפירושו לדברים י"ז, טז

וטעם המצוה הזאת, מפני שהיו המצרים והכנענים רעים וחטאים לה' מאד כמו שאמר 'כמעשה ארץ מצרים אשר ישתם בה לא תעשו וכמעשה ארץ כנען' וגו' (ויקרא י"ח, ג), והנה רצה ה' שלא ילמדו ישראל ממעשייהם והכרית בכנענים כל נשמה (דברים כ', טז), ואמר 'לא ישבו בארצך' (שמות כ"ג, לג), והזהיר במצרים שלא נשב אנחנו שם בארצם.